

Національний юридичний університет імені Ярослава Мудрого

Кафедра адміністративного права

МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ

**для підготовки до практичних занять та самостійної роботи
з навчальної дисципліни «АДМІНІСТРАТИВНЕ СУДОЧИНСТВО»**

**для здобувачів вищої освіти першого (бакалаврського) рівня вищої освіти
галузі знань 08 «Право» спеціальності 081 «Право»
(заочна форма навчання)**

Методичні рекомендації для підготовки до практичних занять та самостійної роботи з навчальної дисципліни «Адміністративне судочинство» для здобувачів вищої освіти першого (бакалаврського) рівня вищої освіти галузі знань 08 «Право» спеціальності 081 «Право» (заочна форма навчання). Харків: Нац. юрид. ун-т імені Ярослава Мудрого, 2022. 11 с.

Укладач:

Писаренко Надія Борисівна –

доцент кафедри адміністративного права, доктор юридичних наук, доцент

Затверджено на засіданні кафедри адміністративного права
(протокол № ** від ** 2022 р.)

Завідувач кафедри – **Гарашук Володимир Миколайович**, професор кафедри адміністративного права, доктор юридичних наук, професор

ЗМІСТ

1	Загальна інформація	4
2	I. Завдання для підготовки до практичних занять	5
3	II. Самостійна робота	8
4	III. Питання для підготовки до заліку	9
5	IV. Рекомендовані джерела	10

ЗАГАЛЬНА ІНФОРМАЦІЯ

У Методичних рекомендаціях частково відображено інформацію, представлену в дистанційному курсі «Адміністративне судочинство»; курс розміщено за посиланням – <https://neik.nlu.edu.ua/moodle/course/view.php?id=80>.

Методичні рекомендації об'єднують завдання для підготовки до практичних занять, визначають форми самостійної роботи, вміщують перелік питань для підготовки до заліку, а також окреслюють джерела, ознайомлення з якими сприятиме опануванню навчальної дисципліни «Адміністративне судочинство».

Завдання сформовано для 2-х практичних занять.

Підготовка до кожного заняття передбачає ознайомлення із запропонованими джерелами, роботу із текстами нормативно-правових та/або судових актів. До кожного заняття потрібно виконати письмові ситуативні завдання.

Тексти рішень письмових ситуативних завдань необхідно викладати відповідно до наступної схеми:

А. На підставі ознайомлення із фактичними обставинами сформулювати питання для з'ясування.

Б. Обрати прийнятні для даних фактичних обставин нормативні правила.

В. Навести аргументи правової оцінки фактичних обставин і «підвести» ці обставини під нормативні правила, що визначені на попередньому етапі.

Г. Сформулювати висновок стисло, зрозуміло. Він має вміщувати відповідь на поставлене наприкінці завдання запитання.

І. ЗАВДАННЯ ДЛЯ ПІДГОТОВКИ ДО ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ

З а н я т т я 1. Адміністративна юрисдикція

І. Література за темою заняття

Адміністративне право України. Адміністративне судочинство в Україні : посіб. для підгот. до зовн. незалеж. оцінювання / І. М. Балакарева, М. І. Бєлікова, І. В. Бойко та ін. ; за заг. ред. Н. Б. Писаренко. Харків : Право, 2020. С. 148–153.

Кібенко О., Уркевич В. Підходи Великої Палати Верховного Суду до визначення юрисдикційності спорів. URL: https://sud.ua/ru/news/blog/164290-pidkhodi-velikoyi-palati-verkhovnogo-sudu-do-viznachennya-yurisdiktsiynosti-sporiv?fbclid=IwAR1AR7wLP-2E1DG2-pku6YtNanHFpyvTn2ieUdnMIn4Ru5Fi_ZRYF0U-OQI

ІІ. Завдання, що НЕ потребує письмового виконання

Ознайомтеся із відповідними положеннями Кодексу адміністративного судочинства України (Кодекс) та на підставі їх аналізу підготуйте відповіді на наступні запитання.

1) Спробуйте надати визначення поняттю «адміністративна юрисдикція». Які види адміністративної юрисдикції виокремлює законодавець в Кодексі?

2) Спробуйте надати визначення поняттю «предметна юрисдикція». Сформулюйте питання, на які можна знайти відповіді, ознайомившись із статтями, що об'єднано у параграфі 1 «Предметна юрисдикція» Глави 2 Розділу 1 Кодексу.

3) До яких статей Кодексу можна звернутися з тим, щоб визначити ознаки правових конфліктів, що вирішують за правилами адміністративного судочинства? Назвіть такі ознаки та надайте їм характеристику.

ІІІ. Завдання для письмового виконання

Розв'яжіть запропоновану нижче ситуацію за схемою, що розміщена у

Загальній інформації.

Ситуація:

К. вирішила звернутися до суду із позовом до податкової інспекції про визнання протиправними дій першого заступника голови інспекції й відшкодування моральної шкоди у розмірі 25 000 грн.

К. стало відомо про те, що перший заступник голови податкової інспекції звертався із запитом до міської клінічної лікарні про стан її здоров'я, про що був зроблений запис в її амбулаторній картці.

К. також вважала, що їй завдано моральної шкоди у розмірі 25 000 грн, оскільки внаслідок незаконного збирання керівником інспекції щодо неї інформації вона дуже знервувалася, вимушена була пояснювати всім своїм знайомим, у зв'язку з чим зазначений запит надіслано до лікарні.

Чи належить розглядати даний позов у порядку адміністративного судочинства?

З а н я т т я 2. Адміністративна юрисдикція

I. Література за темою заняття

Адміністративне судочинство : навч. посіб. / І. М. Балакарева, І. В. Бойко, Я. С. Зелінська та ін. ; за заг. ред. Н. Б. Писаренко. Харків : Право, 2016. С. 70–89.

Адміністративне право України. Адміністративне судочинство в Україні : посіб. для підгот. до зовн. незалеж. оцінювання / І. М. Балакарева, М. І. Белікова, І. В. Бойко та ін. ; за заг. ред. Н. Б. Писаренко. Харків : Право, 2020. С. 149–153.

II. Завдання, що НЕ потребує письмового виконання

Ознайомтеся із відповідними положеннями Кодексу адміністративного судочинства України (Кодекс) та на підставі їх аналізу підготуйте відповіді на наступні запитання.

1) Які публічно-правові спори належать до предметної юрисдикції міс-

цевих загальних судів як судів адміністративних? Чому, на Вашу думку, такі спори віднесено до предметної юрисдикції місцевих загальних судів як судів адміністративних?

2) Як обрати суд, якщо позивач заявив кілька пов'язаних позовних вимог? Сформулюйте відповідні правила.

3) Чи вправі адміністративний суд розглядати вимогу про відшкодування шкоди, заподіяної протиправним рішенням (дією, бездіяльністю) суб'єкта владних повноважень?

4) Сформулюйте запитання, на які можна знайти відповіді, ознайомившись зі статтями, що об'єднано у параграфі 2 «Інстанційна юрисдикція» Глави 2 Розділу 1 Кодексу. Надайте відповіді на такі запитання.

5) Сформулюйте запитання, на які можна знайти відповіді, ознайомившись зі статтями, що об'єднано у параграфі 3 «Територіальна юрисдикція» Глави 2 Розділу 1 Кодексу. Надайте відповіді на такі запитання.

III. Завдання для письмового виконання

Розв'яжіть запропоновану нижче ситуацію за схемою, що розміщена у Загальній інформації.

Ситуація:

Товариство з обмеженою відповідальністю (ТОВ) звернулося до Харківського окружного адміністративного суду із позовною заявою до Міністерства економічного розвитку і торгівлі України (Міністерство) про визнання нормативно-правового акта Міністерства протиправним та нечинним. Суддя, ознайомившись із позовною заявою, ухвалив рішення про її повернення у зв'язку із тим, що дана справа не належить до юрисдикції Харківського окружного адміністративного суду.

Чи відповідає законові рішення суду?

II. САМОСТІЙНА РОБОТА

Самостійна робота сприяє кращому засвоєнню матеріалу з навчальної дисципліни та формуванню навичок і вмінь одержувати додаткові знання.

Формами самостійної роботи є:

доопрацювання матеріалів лекцій та робота з рекомендованою літературою;

підготовка до практичних занять, виконання завдань за темами практичних занять;

робота в інформаційних мережах, зокрема, ознайомлення із судовими рішеннями в адміністративних справах, розміщеними в Єдиному державному реєстрі судових рішень, а також із релевантними рішеннями Європейського суду з прав людини, оприлюдненими на сайті Міністерства юстиції України.

ІІІ. ПИТАННЯ ДЛЯ ПІДГОТОВКИ ДО ЗАЛІКУ

1. Поняття, ознаки і завдання адміністративного судочинства.
2. Форми адміністративного судочинства.
3. Законодавство про адміністративне судочинство, його загальна характеристика.
4. Конституція України та її значення для здійснення правосуддя в адміністративних справах.
5. Міжнародні акти та їх значення для здійснення правосуддя в адміністративних справах.
6. Конвенція про захист прав людини і основоположних свобод 1950 року і рішення Європейського суду з прав людини та їх значення для здійснення правосуддя в адміністративних справах.
7. Кодекс адміністративного судочинства України, його структура та зміст.
8. Джерела права, які застосовуються адміністративним судом.
9. Поняття принципів адміністративного судочинства, їх види.
10. Верховенство права в адміністративному судочинстві.
11. Рівність учасників судового процесу перед судом і законом.
12. Гласність судового процесу та відкритість інформації щодо адміністративної справи.
13. Офіційне з'ясування всіх обставин у справі як принцип адміністративного судочинства.
14. Змістове наповнення в адміністративному судочинстві принципу змагальності.
15. Змістове наповнення в адміністративному судочинстві принципу диспозитивності.
16. Забезпечення права на апеляційний перегляд адміністративної справи.
17. Забезпечення права на касаційне оскарження судового рішення в адміністративній справі.
18. Поняття публічно-правового спору та його ознаки.
19. Справи, на які поширюється юрисдикція адміністративних судів.
20. Справи, на які не поширюється юрисдикція адміністративних судів.
21. Розмежування предметної юрисдикції адміністративних судів.
22. Правила розгляду адміністративним судом кількох пов'язаних між собою вимог.
23. Правила інстанційної юрисдикції.
24. Правила територіальної юрисдикції (підсудності). Виключна підсудність адміністративних справ.

IV. РЕКОМЕНДОВАНІ ДЖЕРЕЛА

Нормативно-правові акти

1. Конвенція про захист прав людини і основоположних свобод 1950 року, ратифікована Верховною Радою України. Див.: Про ратифікацію Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод 1950 року, Першого протоколу та протоколів № 2, 4, 7 та 11 до Конвенції : Закон України від 17 липня 1997 р. *Відомості Верховної Ради України*. 1997. № 40. Ст. 263; офіційний переклад тексту Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод 1950 року див.: *Офіційний вісник України*. 2006. № 32. Ст. 2371.
2. Кодекс адміністративного судочинства України : прийнятий Верховною Радою України 6 липня 2005 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2747-15>.
3. Про судоустрій і статус суддів : Закон України від 2 червня 2016 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1402-19#Text>.
4. Про виконання рішень та застосування практики Європейського суду з прав людини : Закон України від 23 лютого 2006 р. *Відомості Верховної Ради України*. 2006. № 30. Ст. 260.
5. Про безоплатну правову допомогу : Закон України від 2 червня 2011 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3460-17>.
6. Про судовий збір : Закон України від 8 липня 2011 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3674-17#Text>.

Основна література

1. Адміністративне судочинство : навч. посіб. / І. М. Балакарева, І. В. Бойко, Я. С. Зелінська та ін. ; за заг. ред. Н. Б. Писаренко. Харків : Право, 2016. 312 с. URL: https://independent.academia.edu/NadiyaPysarenko?from_navbar=true.
2. Адміністративне право України. Адміністративне судочинство в Україні : посіб. для підгот. до зовн. незалеж. оцінювання / І. М. Балакарева, М. І. Белікова, І. В. Бойко та ін. ; за заг. ред. Н. Б. Писаренко. Харків : Право, 2020. 238 с.
3. Смокович М. І., Бевзенко В. М. Адміністративний процес України : теорія, практика судочинства : підруч. / за заг. ред. В. М. Бевзенка. Київ : Дакор, 2020. 1346 с.
4. Писаренко Н. Б., Сьоміна В. А. Адміністративно-правові спори (удосконалення порядку вирішення) : моногр. 2-ге вид., зі змін. та допов. Харків : Право, 2012. 136 с. URL: https://independent.academia.edu/NadiyaPysarenko?from_navbar=true.
5. Писаренко Н. Б. Засади адміністративного судочинства (сучасний

український контекст) : моногр. Харків : Право, 2019. 248 с. URL:
https://independent.academia.edu/NadiyaPysarenko?from_navbar=true.

Додаткова література

1. Європейська конвенція з прав людини: основні положення, практика застосування, український контекст / за ред. О. Л. Жуковської. Київ : ВІПОЛ, 2004. 960 с.
2. Єресько Л. Верховенство права як результат судової практики: погляди А. Дайсі. *Юридична Україна*. 2016. № 11-12. С. 68–81.
3. Константий О. В. Проблеми захисту в адміністративному судочинстві суб'єктивних прав, свобод і законних інтересів : монографія. Київ : Істина, 2015. 544 с.
4. Курс цивільного процесу : підручник / В. В. Комаров, В. А. Бігун, В. В. Баранкова та ін. ; за ред. В. В. Комарова. Харків : Право, 2011. 1352 с.
5. Основи адміністративного судочинства та адміністративного права : навч. посіб / за заг. ред. Куйбіди Р. О., Шишкіна В. І. Київ : Старий світ, 2006. 576 с.
6. Петришин О. Судова практика як джерело права в Україні: проблеми теорії. *Вісник Верховного Суду України*. 2016. № 12. С. 11–14.
7. Писаренко Н. Верховенство права, конвенційні гарантії справедливого суду та принципи адміністративного судочинства. *Право України*. 2019. № 4. С. 55–76. URL:
https://independent.academia.edu/NadiyaPysarenko?from_navbar=true.
8. Пухтецька А. А. Актуальні питання тлумачення та застосування принципу верховенства права в адміністративному судочинстві. *Часопис Київського університету*. 2009. № 1. С. 116–125.
9. Руководство по статье 6 Конвенции. Право на справедливое судебное разбирательство (гражданско-правовой аспект). Guide on article 6. Right to a Fair Trial (civil limb). URL:
https://www.echr.coe.int/Documents/Guide_Art_6_ENG.pdf.
10. Смокович М. І. Визначення юрисдикції адміністративних судів та розмежування судових юрисдикцій : монографія. Київ : Юрінком Інтер, 2012. 304 с.